

Marker Wadden

Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Maart 2013

Natuurmonumenten. Als je van Nederland houdt.

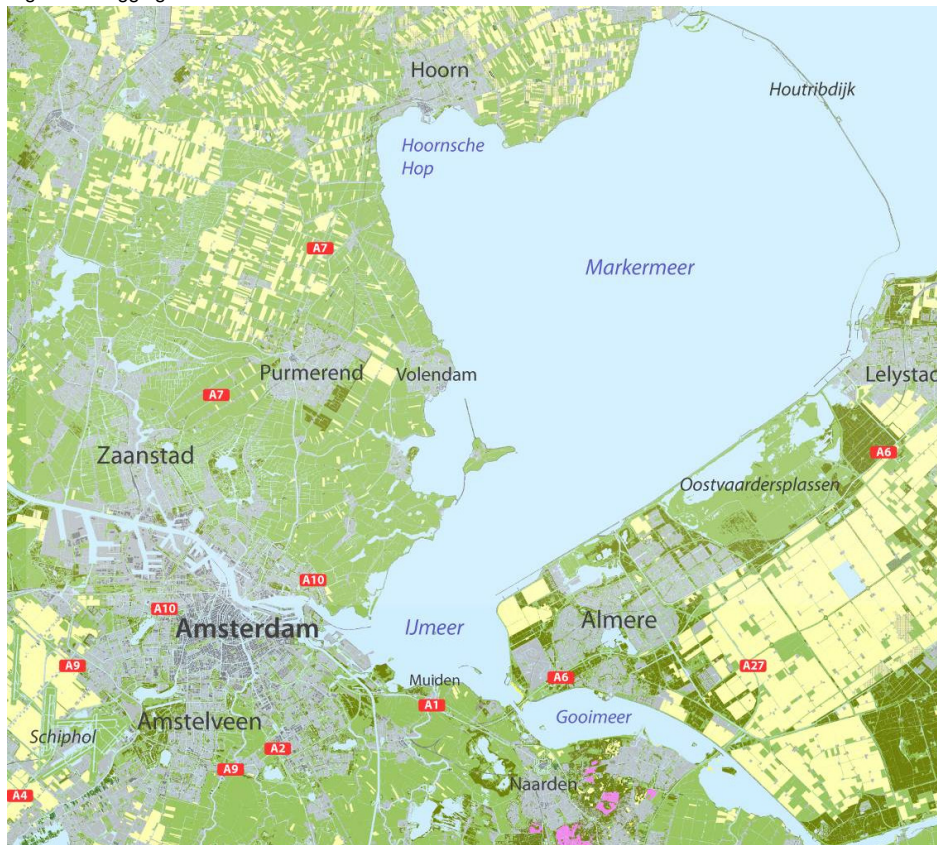
Inhoudsopgave

1	Marker Wadden	7
1.1	Bestemmingsplan Marker Wadden	8
1.2	Een milieueffectrapportage voor Marker Wadden	8
1.3	Doel van deze notitie	9
1.4	Leeswijzer	9
2	Bestemmingsplan Marker Wadden.....	10
2.1	Het voornemen en het kader	10
2.2	Ontwerp Marker Wadden	12
2.3	Wat maakt het bestemmingsplan Marker Wadden mogelijk?	12
2.4	Realiseren in fases	13
2.5	Samenhang met andere plannen	14
3	Reikwijdte: zoeklocaties en alternatieven	15
3.1	Wat is de meest geschikte locatie voor ‘Marker Wadden’?	15
3.1.1	Kustzijde Noord-Holland	15
3.1.2	Kustzijde Almere - Lelystad	16
3.1.3	Lelystad – Enkhuizen	17
3.2	Locatiekeuze natuureiland	18
3.3	Mogelijke varianten binnen het voorkeursalternatief	19
4	Detailniveau: beoordeling milieuaspecten.....	20
4.1	De kaders van het planMER	20
4.2	Beoordelingskader	21
5	Planning en vervolgstappen	25
5.1	De planning van de procedurele stappen van de plan-m.e.r.	25
5.2	De vervolgstappen	26
	Colofon	28

1 Marker Wadden

Het Markermeer is met 70.000 hectare één van de grootste natuurgebieden en zoetwatermeren van Nederland en Europa. Het is als geheel onderdeel van het Europese natuurnetwerk 'Natura 2000' en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Door ophoping en opwerveling van slib gaat het al jaren slecht met de natuur van het Markermeer. De vogel- en visstand gaat sinds de jaren negentig dramatisch achteruit. Natuurmonumenten wil met projectpartners het Markermeer weer tot bloei brengen, voor de natuur én voor mensen, door het ontwikkelen van 'Marker Wadden'; een project wat gericht is op het ontwikkelen van, zoals Natuurmonumenten het omschrijft, een weergaloos vogelparadijs. Gemeente Lelystad wil Marker Wadden planologisch mogelijk maken.

Figuur 1.1 Ligging van het Markermeer

1.1 Bestemmingsplan Marker Wadden

De Wet ruimtelijke ordening schrijft voor dat een gemeente voor haar gronden actuele bestemmingsplannen moet hebben. Voor het gebied Markermeer geldt nog geen bestemmingsplan. Om de ontwikkeling van Marker Wadden mogelijk te maken wil de gemeente Lelystad daarom een bestemmingsplan opstellen: '*bestemmingsplan Marker Wadden*'.

Om het bestemmingsplan te kunnen vaststellen, moet een Milieu Effect Rapport, inclusief Passende Beoordeling, voor het plan worden opgesteld. Het betreft hier een zogenaamd planMER. Het starten van de procedure voor het opstellen van het MER is gebeurd via een bekendmaking. In voorliggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt informatie verschaft over hetgeen in de planMER aan de orde zal komen en hoe de m.e.r.-procedure zal verlopen. In de navolgende paragrafen gaan we dieper in op de reden waarom dit planMER wordt opgesteld.

1.2 Een milieueffectrapportage voor Marker Wadden

Wat is een milieueffectrapportage?

In Nederland is het verplicht voor ontwikkelingen met mogelijke belangrijke milieugevolgen een zogenaamde milieueffectrapportage te doorlopen (een procedure die wordt afgekort als m.e.r.) en een milieueffectrapport op te stellen (afgekort MER, dit betreft het uiteindelijke rapport). Het doel van een m.e.r. is het milieubelang volwaardig en vroegtijdig in de plan- en besluitvorming te betrekken. Dit om ten behoeve van het ontwikkelen van plannen en het nemen van besluiten inzicht te krijgen in de effecten van de voorgenomen activiteit op de omgeving en om onderzoek te kunnen doen naar mogelijke maatregelen om eventuele negatieve effecten op de omgeving te verminderen en/of te compenseren.

Het op te stellen MER geeft aan burgers en bestuurders inzicht in milieugevolgen en dient zo ter ondersteuning van het te nemen besluit.

Is een m.e.r. voor Marker Wadden verplicht?

Er zijn twee routes die kunnen leiden tot een m.e.r.-plicht. Bepalend hierbij is de activiteit (of zijn de activiteiten) waarop het plan of besluit betrekking heeft.

De eerste route betreft het Besluit milieueffectrapportage (Besluit m.e.r.); deze Algemene maatregel van Bestuur bepaalt of bij de voorbereiding van een plan of een besluit een m.e.r. moet worden doorlopen. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in m.e.r.-plicht en m.e.r.-beoordelingsplicht.

Voor diverse onderdelen van het plan Marker Wadden is in het Besluit m.e.r. bepaald dat deze activiteiten m.e.r.-beoordelingsplichtig zijn. Het betreft de volgende activiteiten:

- D29.2 'winning van mineralen door afbaggering van de zee-, meer- of rivierbodem'. Er geldt een m.e.r.-beoordelingsplicht in de gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 50 hectare of meer en plaatsvindt in een gevoelig gebied, zoals een Natura2000-gebied
- D18.3 'De oprichting van een inrichting bestemd voor het storten van slib en baggerspecie, of het in de diepe ondergrond brengen van niet-gevaarlijke afvalstoffen'.

Omdat dit bestemmingsplan kaderstellend is voor m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteiten, geldt de m.e.r.-plicht.

Daarnaast schrijft de Wet milieubeheer voor dat plannen waarvoor een passende beoordeling moet worden gemaakt, m.e.r.-plichtig zijn. Aangezien het voornemen Marker Wadden in het Natura2000-gebied 'Markermeer&IJmeer' ligt en significante effecten niet op voorhand zijn uit te sluiten, is het uitvoeren van een passende beoordeling conform artikel 19 j van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig. Ook op basis van deze tweede route geldt voor het bestemmingsplan Marker Wadden de m.e.r.-plicht.

De stappen in de m.e.r. voor Marker Wadden

In figuur 1.2 is de m.e.r.-procedure voor het bestemmingsplan Marker Wadden schematisch weergegeven. In hoofdstuk 5 wordt de procedure, de daarin te nemen stappen en de betrokken partijen en de directe relatie met de bestemmingsplanprocedure nader toegelicht.

Voor het bestemmingsplan is het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Lelystad initiatiefnemer en de Gemeenteraad van deze gemeente is het bevoegd gezag.

Figuur 1-2 Stappen m.e.r.-procedure

1.3 Doel van deze notitie

Het opstellen van voorliggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau maakt onderdeel uit van de startfase

van de m.e.r.-procedure. Doel van de notitie is aan te geven welke informatie in het planMER zal worden opgenomen. Deze informatie moet het mogelijk maken om een besluit over het bestemmingsplan te nemen, waarbij het milieubelang volwaardig wordt meegewogen. Deze notitie beschrijft waarom Natuurmonumenten Marker Wadden wil realiseren. Ook gaat de notitie op hoofdlijnen in op de ruimtelijke situering van Marker Wadden, op de mogelijke alternatieven daarvoor en wat dit voor het bestemmingsplan betekent. Voorts is weergegeven aan de hand van welke criteria de effecten van het voornemen worden beschreven en beoordeeld. Daartoe is in hoofdstuk 4 een concept beoordelingskader opgenomen dat aangeeft welke informatie volgens de initiatiefnemer benodigd is voor het beoordelen van het plan Marker Wadden. Tenslotte gaat de notitie in op het te doorlopen proces bij m.e.r. en bestemmingsplan.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een nadere toelichting op het voornemen en wat het bestemmingsplan 'Marker Wadden' planologisch mogelijk maakt. In hoofdstuk 3 is aangegeven welke locatie binnen het Markermeer het meest geschikt is voor het plan 'Marker Wadden' en welke alternatieven binnen deze voorkeurslocatie ten behoeve van het planMER onderzocht worden. Hoofdstuk 4 gaat in op het detailniveau van het planMER, het plan- en studiegebied, de tijdshorizon, de referentiesituatie en permanente en tijdelijke effecten van het voornemen. Daarnaast komen het beoordelingskader en de milieuthema's van het planMER aan bod. De notitie wordt afgesloten met informatie over de vervolgstappen van de m.e.r.-procedure.

2 Bestemmingsplan Marker Wadden

In dit hoofdstuk lichten we het bestemmingsplan toe. We starten met het beschrijven van het voornemen en het kader. Vervolgens gaan we in op het beeld van Marker Wadden dat Natuurmonumenten als initiatiefnemer voor het natuurgebied voor ogen heeft en hoe dit planologisch gestalte krijgt in het bestemmingsplan van de gemeente Lelystad.

2.1 Het voornemen en het kader

Natuurmonumenten wil een belangrijke bijdrage leveren aan herstel en ontwikkeling van het ecosysteem van het Markermeer. Daartoe heeft zij het concept van Marker Wadden geïnitieerd.

Marker Wadden is een programma waarbinnen een combinatie van maatregelen boven en onder water een substantiële kwaliteitsverbetering van het ecosysteem dient te bewerkstelligen. Dit programma zal gefaseerd worden gerealiseerd, waarbij de verwachting is dat de eerste 10 jaar (de planperiode van het bestemmingsplan Marker Wadden) een oppervlakte van orde-grootte 1500 hectare natuur kan worden gerealiseerd. In het eindbeeld (2050) is sprake van een oppervlakte van 10.000 hectare. (water, wadden en moeras). De heldere randen, gradiënt in slib, land-waterzones van formaat en versterkte ecologische verbindingen zijn bepalend voor een verbetering van het ecosysteem. De maatregelen van Marker Wadden zijn in hun onderlinge samenhang effectief en doeltreffend om de beoogde systeemverbetering tot stand te brengen.

De gemeente Lelystad wil dit programma ruimtelijk mogelijk maken door voor het deel van het Markermeer waar Marker Wadden is beoogd een bestemmingsplan op te stellen. Voor het overige deel van het Markermeer dat valt binnen de gemeente Lelystad stelt de gemeente een beheersverordening op. Voor beide delen van het Markermeer ligt in de huidige situatie geen vigerend bestemmingsplan voor.

Het plangebied waarop het bestemmingsplan Marker Wadden betrekking heeft omvat het totale

gebied van 10.000 hectare, plus een aangrenzend deel van 5000 hectaren waarin geen sprake zal zijn van natuurontwikkeling, maar waar wel de winning van zand en slib ten behoeve van natuurontwikkeling mogelijk wordt gemaakt.

Het bestemmingsplan zal de realisering van de eerste 1500 hectare natuur ruimtelijk mogelijk maken. De exacte ligging en oppervlakte daarvan staat nu nog niet vast, maar zullen gaandeweg het planproces voor de inrichting worden vastgesteld. Het bestemmingsplan beoogt daartoe voldoende ruime kaders te bieden. Het overige gebied waarop het bestemmingsplan betrekking heeft, zal zodanig worden bestemd dat een vervolgonwikkeling van het voornemen in elk geval niet onmogelijk wordt gemaakt. Om deze vervolgonwikkeling mogelijk te maken zal te zijner tijd opnieuw een ruimtelijk plan opgesteld moeten worden.

Kader

Het idee Marker Wadden staat niet op zichzelf. Het Rijk en de provincies Noord-Holland en Flevoland hebben bij eerdere gelegenheden vastgesteld dat de ecologische kwaliteiten van het Markermeer sterk onder druk staan. Wanneer niet ingegrepen wordt, leiden negatieve ontwikkelingen in het watersysteem tot verdere achteruitgang van de biodiversiteit. Verdere verstedelijking en intensivering van het gebruik versterken dit proces.

De ecologische problematiek staat verder toegelicht in de tekstbox 'ecologische problemen Markermeer'.

Om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken en tegelijkertijd de kwaliteit van het ecosysteem te verbeteren stelt het rijk samen met de provincies de

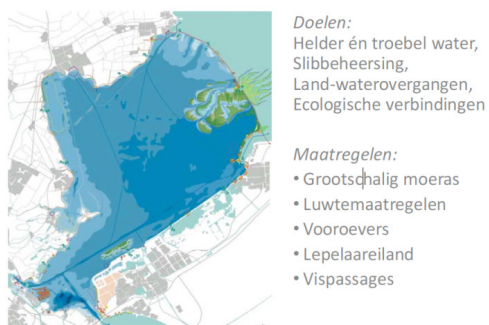
Structuurvisie Rijk-regioprogramma Amsterdam-Almere-Markermeer RRAAM op.
In deze structuurvisie worden onder meer de ruimtelijke kaders neergezet voor de gefaseerde ontwikkeling van een zogeheten Toekomstbestendig Ecologisch Systeem (TBES).

Onderdeel van dit TBES is een grootschalige en dynamische land-waterzone die is beoogd in het noorden van het Markermeer. De belangrijkste redenen om deze grootschalige en dynamische land-waterzone juist hier te situeren waren:

- Het gebied is gunstig gelegen ten opzichte van Oostvaardersplassen en IJsselmeer en kan daardoor een belangrijke functie als ecologische stapsteen vervullen.
- De meerbodem bestaat grotendeels uit klei; bovendien zijn de peilverschillen door windstuwing op deze plaats het grootst binnen het Markermeer. Deze peilverschillen zijn essentieel voor de beoogde dynamiek in het ecosysteem.
- Het betreft diep water met relatief weinig actuele natuurwaarden, waardoor de aanleg niet of nauwelijks ten koste van bestaande actuele waarden plaatsvindt.
- Het gebied wordt thans relatief weinig vanuit verschillende functies benut.

Marker Wadden past binnen het concept van het TBES en de daarbinnen voorziene dynamische land-waterzone en binnen de kaders van de (nog niet definitieve) structuurvisie RRAAM.

Figuur 2.1 Uitgangspunten Optimalisatie TBES¹

¹ Uit RRAAM, Werkmaatschappij Markermeer IJmeer (2011), Naar een toekomstbestendig Ecologisch Systeem.

'Ecologische problemen Markermeer'

Het Markermeer ligt tussen Noord-Holland, Flevoland, het IJmeer en het IJsselmeer. Met voltooiing van de Houtribdijk tussen Enkhuizen en Lelystad in 1976 ontstond het Markermeer. Door deze dijk werd het water van het Markermeer-IJmeer door de Houtribdijk afgesloten van het IJsselmeer. Het Markermeer, IJmeer en IJsselmeer vormen samen een van de grootste natuurgebieden van Nederland en het grootste zoetwatermeer van Europa.

Het Markermeer verkeert ecologisch gezien in een slechte toestand. Ten gevolge van het afsluiten van het IJsselmeer door de afsluitdijk en de Houtribdijk is er sprake van het ophopen van slib. Door wind en golven wervelt het slib steeds op. Dit is een belangrijke oorzaak voor de achteruitgang van de biodiversiteit van het Markermeer. Het slib beperkt de aanwas en groei van algen en bodemfauna zoals driehoeksmosselen, zoöplankton en vis. Hierdoor is de voedselbeschikbaarheid beperkt en neemt de hoeveelheden watervogels (die bovenaan de voedselketen staan) af.

Niet alleen het slib is van invloed op de lage biodiversiteit. Doordat het Markermeer is omgeven door harde oevers van stortsteen ontbreken voldoende natuurlijke overgangen van land naar water, zoals moeras en ondiepe zones. Deze zones zijn van belang als paai- en opgroei gebied voor vis en als foerageergebied voor waterplantenetters en duikeenden. Die toestand vraagt om verbetering.

Natura 2000-gebied Markermeer en IJmeer

Het Markermeer is onderdeel van het Natura 2000-gebied Markermeer en IJmeer. Het gebied is op Europees niveau van belang voor het habitatype kranswierwateren, voor watervogels, voor de vis rivierdonderpad en voor de meervleermuis. Voor een groot deel van de watervogels wordt momenteel de instandhoudingdoelstelling niet gehaald. Voor het behalen van de instandhoudingdoelstellingen is het keren van deze negatieve trends een belangrijke randvoorwaarde.

2.2 Ontwerp Marker Wadden

Natuurmonumenten is al enige tijd bezig met het (technisch) ontwerp van Marker Wadden. Hiervoor is inmiddels een basisontwerp opgesteld. Het basisontwerp is richtinggevend voor de inhoud van het bestemmingsplan. Daarom lichten we hier eerst het basisontwerp van Marker Wadden toe en volgt in de volgende paragraaf de beschrijving van het bestemmingsplan Marker Wadden.

Het basisontwerp

Marker Wadden bestaat uit een bovenwater- en onderwaterlandschap. Het onderwaterlandschap bestaat uit zandwinputten en een geulenstelsel waarin slib wordt ingevangen. Met de bouwstoffen uit de zandwinput en het slibgeulenstelsel worden vervolgens het bovenwaterlandschap in de vorm van natuureilanden 'gebouwd'.

Dit bovenwaterlandschap bestaat uit slikplaten, rietvelden, vloedbossen en stranden en zal met een rif tegen golfslag worden beschermd. Aan de diepere Lelystadse zijde komt vooral voedselrijk moeras. Aan de kant van het ondiepere Enkhuizerzand komen ondiepe watervlaktes met waterplantenvegetaties en hier en daar zand- en schelpenbanken.

Het totale plan 'Marker Wadden' zal zich binnen enkele decennia ontwikkelen als een archipel van natuureilanden, verspreid over een gebied van zo'n 10.000 hectare, waarvan uiteindelijk tussen de 1500 en 4500 ha moeras en zand- en schelpenbanken zichtbaar zal zijn. Grotendeels blijft het open water en open landschap. Een verbeelding van het basisontwerp is weergegeven in figuur 2.2.

Figuur 2.2 Bovenwaterlandschap Marker Wadden

2.3 Wat maakt het bestemmingsplan Marker Wadden mogelijk?

Een bestemmingsplan legt vast wat de bestemming in een bepaald gebied is en waarvoor deze bestemming gebruikt mag worden. Binnen het bestemmingsplan Marker Wadden worden de hoofdfuncties 'Water', 'Water en Natuur' en 'Natuur' planologisch mogelijk gemaakt.

A: Water. Hier is de hoofdfunctie conform huidige gebruik water. Bovenwaternatuur wordt niet mogelijk gemaakt. Wel zijn onderwater maatregelen als zandwinputten en slibgleuven mogelijk.

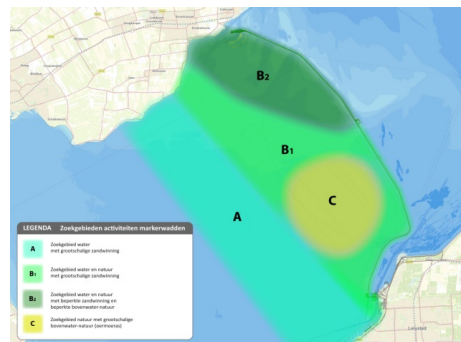
B1: Water en Natuur. In dit gedeelte staan de natuurwaarden centraal. Er wordt geen bovenwaternatuur mogelijk gemaakt. Activiteiten die de ontwikkeling van de natuurwaarden verhinderen, niet zijn toegestaan.

B2: Water en Natuur. Dit deel betreft het ondiepere Enkhuizerzand. Bovenwaternatuur in de vorm van zand / schelpenbanken wordt hier beperkt mogelijk gemaakt (ordegrootte 2% van dit gebied). Kleinschalige winputten en slibgleuven zijn toegestaan.

C: Natuur. Binnen dit gebied wordt bovenwaternatuur mogelijk gemaakt.

Het uitgangspunt is dat het gebied open blijft voor recreatief medegebruik en visserij, mits deze functies niet in strijd zijn of komen met de instandhoudingdoelstellingen van het Natura2000-gebied IJsselmeer en Markermeer. Op basis van de milieuonderzoeken en de resultaten van het PlanMER en de Passende Beoordeling wordt de exacte begrenzing van het totale plangebied en de bestemmingen bepaald.

Figuur 2.3 Zoekgebieden functies

Waarvoor dienen de verschillende activiteiten?

Zandwinput(ten). Het materiaal dat vrijkomt uit deze putten wordt gebruikt als bouw materiaal voor het bovenwaternatuur. Voor het aanleggen en gebruiken van een zandwinput is een ontgrondingvergunning nodig. Tijdens de uitvoeringsfase wordt de exacte locatie en omvang van de zandwinput(ten) bepaald.

Slibgeulen. Deze geulen worden gemaakt ten behoeve van invang slib (tegengaan vertroebeling water) en het creëren van een ecologisch divers onderwaterlandschap. De slibgeulen liggen dwars op de circulatiestroming om zoveel mogelijk slib in te vangen. Het verzamelde slib uit de geulen wordt weer gebruikt om de eilanden te creëren.

(Overspoelbare) zand en/of schelpenbanken. Dankzij zand en/of schelpenbanken, met een maximum van orde grootte 10 ha aaneengesloten, is de vestiging van mosselen en waterplanten mogelijk. De banken verminderen namelijk de golfdynamiek en bieden houvast.

'Natuureilanden'. Deze eilanden, bestaande uit windwadden, lagunes, slikplaten, rietvelden, vloedbossen en stranden, bieden plaats voor de ontwikkeling van een vogelgebied.

Kades. Combinaties van vooroeverdammen en (schelp)riffen creëren luwte en beschermen het bovenwaternatuur tegen afslag en erosie door golfwerking.

Wijzigingsbevoegdheid

Voor gebied C wordt in het bestemmingsplan een wijzigingsbevoegdheid opgenomen voor het op kleine schaal realiseren van overnachtingplaatsen en vluchthavens voor recreatieve vaartuigen, evenals voor een bezoekerspunt en aanmeerkhaven om het natuureiland aan te doen.

2.4 Realiseren in fases

Het toekomstbeeld van Marker Wadden is niet in één keer te realiseren. Verwacht wordt dat met een organische groei het eindbeeld van 10.000ha natuur (onderwaterlandschap + bovenwaterlandschap) binnen 30 tot 40 jaar mogelijk is.

Fasering binnen de bestemmingsplanperiode

Binnen de planhorizon van 10 jaar wordt 1500 hectare bovenwaternatuur mogelijk gemaakt. Deze natuur wordt in meerdere fasen aangelegd. Marktpartijen kunnen, binnen vooraf gestelde voorwaarden, zelf de fasering, locatie en omvang van de verschillende fasen bepalen.

Naast de functie 'Natuur' maakt het bestemmingsplan het ook mogelijk kleinschalige bovenwaternatuur te realiseren (Water en Natuur, deel B2).). De verwachting is dat deze bovenwaternatuur binnen 10 jaar een omvang heeft van circa maximaal 60 hectare, gelimiteerd tot maximaal 2% van het bestemmingsvlak.

Adaptieve ontwikkelingsfilosofie

Marker Wadden wordt een dynamisch gebied dat blootstaat aan wind, golven, peilschommelingen en ook door wind en peilvariatie gedreven stromingen. Deze dynamiek willen we benutten en niet buitensluiten.

Marker Wadden wordt gerealiseerd aan de hand van een adaptieve ontwikkelstrategie: een strategie waarbij gestuurd wordt rekening houdend met de dynamiek en de ervaringen tijdens het realiseren van het project. . De reden om voor een dergelijke ontwikkelstrategie te kiezen zijn:

- De gewenste dynamiek en daarmee samenhangende natuurkwaliteit.
- De gewenste flexibiliteit om te sturen op deels onvoorspelbare, maar wel gewenste ontwikkelingen.
- De kosten beperken van aanleg, vooral door minder harde structuren aan te leggen en ook in beheer- en onderhoud. Stranden en kaden mogen eroderen, maar moeten wel voldoende robuust of zelfherstellend vermogen hebben.

Met name vanuit het laatste punt ontstaat er een andere balans dan gebruikelijk tussen aanleg enerzijds en beheer en onderhoud anderzijds. Naast flexibiliteit is ook experimenteren van belang:

- Experimenteren en monitoren om te zien hoe ontwikkelingen verlopen, welke koers kan worden gezet.
- Beheer en “wat als” afspraken; er is ook een flexibele kijk op beheer nodig, dit vraagt flexibiliteit van partijen, die vooral koersen op de hoofddoelstellingen en ook van wet en regelgeving.

Ruimte voor de markt

In het project Marker Wadden zitten een aantal innovatieve componenten waar niet of nauwelijks ervaringen mee zijn. Het ontwikkelen van een onderwaterlandschap voor de invang van slib en de wijze van landmaken vragen om een innovatieve aanpak. Er moet ruimte voor de markt zijn om met experimentele ideeën en concepten te komen. De kennis en ervaring die wordt opgedaan bij de aanleg van de eerste fase Marker Wadden draagt bij aan kosteneffectieve aanleg in het vervolg.

2.5 Samenhang met andere plannen

Voor het bestemmingsplan Marker Wadden geldt dat een tweetal plannen van invloed kunnen zijn op de planvormingfase. Het gaat om de Structuurvisie Wind op Land en de dijkversterking van de Houtribdijk.

Structuurvisie Wind op Land

Het Rijk wil in 2020 6000 megawatt (MW) aan opgesteld windvermogen op land hebben gerealiseerd. Dit is inclusief de bestaande windturbines (Min I&M, 2011). Vanwege de invloed van grootschalige windparken op de leefomgeving en het landschap en het belang van een goede afstemming met ander ruimtegebruik(ers), is het Rijk bezig met de Structuurvisie Windenergie op Land. Het Rijk wil grootschalige windparken concentreren in een beperkt aantal windrijke gebieden en in landschappen waar windmolens goed passen. De voorkeur gaat uit naar grote haven- en industriegebieden, grootschalige open agrarische productielandschappen, in en langs grote wateren en langs wegen en spoorlijnen. De Structuurvisie

legt de keuze voor deze gebieden vast.² De gemeente Lelystad behoort tot één van de zoekgebieden. Uitkomsten van dit project kunnen daarom mogelijk van invloed zijn op het bestemmingsplan Marker Wadden.

Dijkversterking Houtribdijk

De Houtribdijk met de bijbehorende kunstwerken zijn in 2006 getoetst volgens het Voorschrift Toetsen op Veiligheid. Uit deze toetsing is gebleken dat de dijk niet meer geheel voldoet aan de veiligheidsnorm. Rijkswaterstaat IJsselmeergebied, de beheerder, heeft besloten om voor 2015 de Houtribdijk te versterken. In mei 2012 is gestart met het uitwerken van de plannen. Recent is de planstudie voor de versterking van de Houtribdijk opgestart. Deze heeft mogelijk raakvlakken met Marker Wadden, omdat realisering van de gewenste veiligheid ook op een meer natuurlijke manier kan. Die natuurlijke manier kan volgens de filosofie van Marker Wadden worden verricht. Vooral op lange termijn, bij het tot stand komen van het eindbeeld van Marker Wadden, kan dit een aanzienlijk waterveiligheidsvoordeel opleveren. Er moet nog worden onderzocht in hoeverre deze natuurlijke aanpak past binnen de lopende planvorming voor de Houtribdijk.

² <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/duurzame-energie/windenergie/windenergie-op-land>

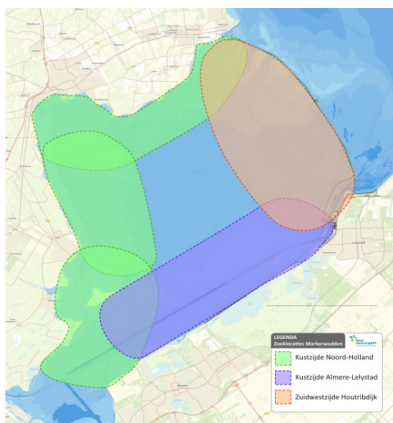
3 Reikwijdte: zoeklocaties en alternatieven

In voorgaand hoofdstuk is het ontwerp van Marker Wadden beschreven. Vanwege de omvang van het plan, een gebied van 10.000 hectaren groot gericht op natuurontwikkeling en ecologisch herstel van het Markermeer, zijn er maar enkele locaties waar de samenhangende maatregelen van het plan Marker Wadden als totaalpakket mogelijk is. Dit hoofdstuk presenteert de afweging tussen de verschillende zoeklocaties en de afweging van alternatieven binnen de voorkeurslocatie.

3.1 Wat is de meest geschikte locatie voor 'Marker Wadden'?

Marker Wadden heeft tot doel een robuust systeemherstel van het Markermeer te bereiken door de bodem over grote delen te ontdoen van de verstikkende slibdeken. Tegelijkertijd is het slib een bouwsteen voor nieuwe natuur. Het einddoel van Marker Wadden is een natuurgebied van 1500 - 4500 hectaren bovenwaterlandschap en het overige deel van de 10.000 hectaren als onderwaterlandschap. Op basis van de functies natuur (aanwezige waarde en toekomstig doelbereik), landschap, cultuurhistorie en recreatie (strijdigheid bestaande waarden) en draagvlak is onderzocht wat de meest geschikte locatie voor Marker Wadden is. Hierbij zijn de drie zoeklocaties beschouwd zoals aangegeven in figuur 3.1. Afweging op basis van dit onderzoek heeft geleid tot een voorkeurslocatie tussen Lelystad en Enkhuizen.

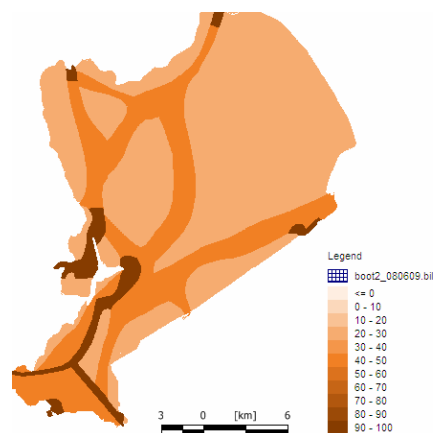
Figuur 3.1 Zoeklocaties voor Marker Wadden

3.1.1 Kustzijde Noord-Holland

Kenmerkend voor de kust van Noord-Holland zijn de cultuurhistorisch waardevolle en recreatief aantrekkelijke Zuiderzeesteden en – met name in het zuidelijk deel - de nabijheid van de drukke Noordvleugel van de Randstad. Dit maakt, dat zowel het Markermeer als de oevers (met name tussen Enkhuizen en Diemen) frequent en intensief door recreanten wordt gebruikt.

Figuur 3.2 Vaarbewegingen in de huidige situatie

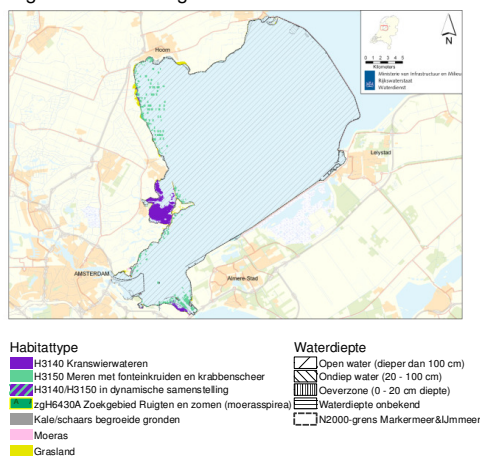
Verschillende gemeenten langs de Noord-Hollandse kust hanteren een conserverende ruimtelijke strategie³, waarbij wordt voortgebouwd op bestaande waarden en het authentiek karakter.

³ Structuurvisie Edam – Volendam (2009); Ontwerp bestemmingsplan Buitengebied Monnickendam (2013), Structuurvisie Hoorn (2012). Voor Marken-Waterland ligt nu ook een ontwerp-bestemmingsplan

Het vrije uitzicht vanaf de dijken op het open water is daarin een belangrijke waarde, die zo veel mogelijk moet worden behouden. Grootschalige natuurontwikkeling in een dergelijk intensief gebruikt en landschappelijk en cultuurhistorisch waardevol gebied zou snel leiden tot conflicten tussen functies.

Het zwaartepunt van de bestaande natuurwaarden van het Markermeer bevindt zich aan het westelijke deel, waarbinnen een voorzichtig autonoom natuurherstel zichtbaar is. De meeste watervegetatie, waaronder kranswieren, wordt gevonden langs de ondiepere vooroevers van de kust van Noord-Holland. Op deze plaats ligt relatief weinig slib en is de golfenergie kleiner dan in andere delen van het Markermeer. Het autonoom herstel van kranswieren hangt ook samen met een reeds opgetreden verbetering van de waterkwaliteit in de luwe zones.

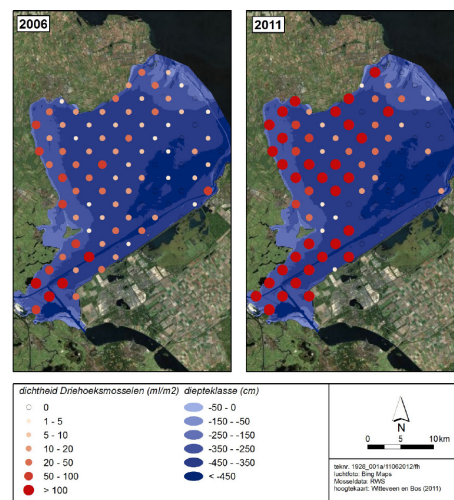
Figuur 3.3 Aanwezige kranswieren Markermeer

Ook aan de hand van het aantal driehoeksmosselen blijkt dat er aan de westzijde van het Markermeer een voorzichtig ecologisch herstel waarneembaar is. Uit onderzoek⁴ naar driehoeksmosselen blijkt dat er inmiddels een toename is van driehoeksmosselen, zie ook figuur 3.4. Ontwikkeling van Marker Wadden op deze locatie kan ten koste gaan van dit autonoom herstel van natuurwaarden.

⁴ Waterfauna Hydrologisch Adviesburo (2011), Integraal tussenadvies NMIJ (2011)

Figuur 3.4 Driehoeksmosselen in het Markermeer en IJmeer in 2006 en 2011 (Witteveen en Bos, 2012)

Samenvattend: de kust van Noord-Holland is vanwege de tegenstrijdige belangen tussen de cultuurhistorische en recreatieve waarden, alsook vanwege het autonome natuurherstel geen geschikte locatie voor de beoogde grootschalige natuurontwikkeling van Marker Wadden.

3.1.2 Kustzijde Almere - Lelystad

Gezien de beperkte actuele natuurwaarden zou deze locatie geschikt kunnen zijn voor grootschalige natuurontwikkeling. Deze locatie biedt daarvoor echter een ongunstige uitgangssituatie. Dit deel van het Markermeer heeft namelijk een eenvormige ondergrond; er is beperkte variatie in waterdiepte en beperkte variatie in bodemsamenstelling. Beide factoren zijn bepalend voor de biodiversiteit van de bodemflora en fauna.

In dit deel van het Markermeer is daarnaast de morfologische en hydraulische dynamiek onvoldoende voor de beoogde natuurontwikkeling, mede als gevolg van de eenvormige ondergrond. Ter hoogte van het middenpunt van het Markermeer is de minste variatie in waterstand als gevolg van op- en afwaaiing meetbaar. Wanneer hier bovenwaterlandschap wordt aangelegd, zal het hierdoor minder inunderen en ook spontane erosie van geulen treedt op deze plaats niet of nauwelijks

op. Dit leidt tot een beperkter herstel van de biodiversiteit.

Bovendien ligt de vaargeul tussen Amsterdam en Lemmer (VAL) in dit zoekgebied. VAL is een CEMT klasse Vb vaarweg en vraagt om een maximale diepgang van 4,0 meter. De intensiteit van de beroepsvaart is ongeveer 26.000 passages per jaar. Ook de recreatievaart maakt gebruik van deze vaarweg. De intensiteit van de recreatievaart is ongeveer 22.000 passages per jaar. Naar verwachting zal de realisatie van Marker Wadden op deze locatie daarom weerstand oproepen bij zowel de waterrecreatie als de beroepsvaart. Het op diepte houden van deze geul in de nabijheid van een gebied waar ten behoeve van Marker Wadden natuurlijke zand- en slibdynamiek wordt gestimuleerd, vereist bovendien dure mitigerende maatregelen.

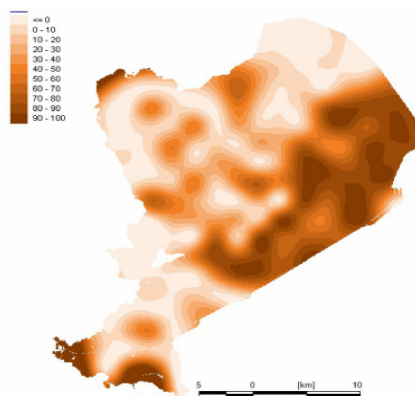
Samenvattend: de locatie kustzijde Almere – Lelystad is vanwege de eenvormige ondergrond en beperkte morfologische en hydraulische dynamiek geen optimale keuze voor Marker Wadden. Daarnaast zijn er tegenstrijdige belangen met de vaargeul VAL en de recreatievaart.

3.1.3 Lelystad – Enkhuizen

In tegenstelling tot de locatie 'kustzijde Almere – Lelystad' heeft deze locatie een grote variatie in de ondergrond. Ter hoogte van het Enkhuizerzand is de grond ondiep en zandig, terwijl het dieper en kleiig is ter hoogte van Lelystad. Dit gebied kent een goede morfologische en hydraulische dynamiek: er zijn relatief grote verschillen in waterstand bij op- en afwaaiing en daarmee grote ecologische potenties voor het natuureiland.

De huidige en autonome natuurwaarde in dit gebied zijn gering; vanwege het hoge percentage slib (zie figuur 3.5) is vooral in de hoek 'Houtribdijk – Lelystad' beperkt bodemflora en fauna aanwezig. De nabijheid van het slib biedt kansen voor zowel de natuurontwikkeling als het ecologisch herstel: het is makkelijker om grotere hoeveelheden van de verstikkende slibdeken te verwijderen.

Figuur 3.5 Percentage slib in de bodem

Op deze locatie zijn, in vergelijking met de rest van het Markermeer, weinig driehoeksmosselen en waterplanten. Het risico op het verlies van bestaande natuurwaarde is daardoor kleiner. De variatie in ondergrond en de relatief grote verschillen in waterstanden biedt kans op het realiseren van ecologische meerwaarden binnen dit gebied en het Markermeer als geheel.

Tussen Lelystad en Enkhuizen wordt in de huidige situatie niet nauwelijks door recreatie- of beroepsvaart gevaren; tegenstrijdige belangen worden hiermee zo goed als mogelijk vermeden. Vanwege de vaarafstand tot omliggende jachthavens is Marker Wadden bovendien een mooie potentiële vaarbestemming.

Vanuit het maatschappelijk proces in het kader van de 'Toekomstverkenning Markermeer – IJmeer' en RRAAM bestaat een groot draagvlak voor het realiseren van maatregelen op deze locatie ter verbetering van het ecosysteem van Markermeer.

Samenvattend: vanwege de aanwezige variatie in waterdiepte en bodemsamenstelling, de morfologische en hydraulische dynamiek, het beperkte risico op verlies van bestaande natuur en een beperkte kans op conflicterende belangen is het gebied tussen Lelystad en Enkhuizen de voorkeurslocatie voor Marker Wadden.

3.2 Locatiekeuze natuureiland

Wellicht het belangrijkste en meest innoverende en spraakmakende onderdeel van Marker Wadden is het natuureiland. De keuze voor een eiland en ook de locatie daarvan is weloverwogen genomen. In deze paragraaf wordt toelicht waarom gekozen is voor een natuureiland en niet voor een natuurgebied tegen de Houtribdijk of het vaste land van Lelystad.

Waarom een eiland?

In eerste instantie is een koppeling tussen Marker Wadden en de Houtribdijk onderzocht, waarbij het eiland als eerste golfbreker zou kunnen dienen en de Houtribdijk gebruik zou kunnen maken van het vrijkomende sediment uit de slibgeulen en zandwinputten. Helaas blijkt een fysieke combinatie met dijkversterking (Marker Wadden als golfbreker) in tijd en qua veiligheidsnormering moeilijk inpasbaar en niet verenigbaar met ecologische ambities van Marker Wadden. Als effectieve golfbreker zou Marker Wadden smal en langgerekt moeten zijn, terwijl een compacter gebied veel beter is voor de biodiversiteit. Indien wordt besloten om de versterking van de dijk 'verhard' uit te voeren, vervallen tevens de voordelen van de koppeling. Om deze reden is dit alternatief afgefallen. Als gevolg hiervan blijft het natuureiland Marker Wadden op voldoende afstand van de fuikenzone langs de Houtribdijk.

Een andere goede reden is dat het concept van een eiland veel meer aan een beeld van een 'vogelparadijs' appelleert. De (vaar)reis er naar toe is onderdeel van de belevenis. Een eiland is niet toegankelijk voor auto's en dus doet zich geen verkeers- danwel parkeerprobleem als gevolg van bezoekers voor. Een eiland versterkt het recreatieve profiel door als extra schakelpunt te fungeren tussen Lelystad en Enkhuizen. Dankzij de grotere afstand tot de Houtribdijk en het vaste land van Lelystad waant de bezoeker zich ook echt binnen een natuurgebied; de dijk als regionale verkeersader is minder zichtbaar.

Waarom een eiland op de voorkeurslocatie?

De exacte locatie kan worden geoptimaliseerd op basis van het MER-onderzoek. De keuze voor de locatie van het eiland is gebaseerd op de volgende overwegingen:

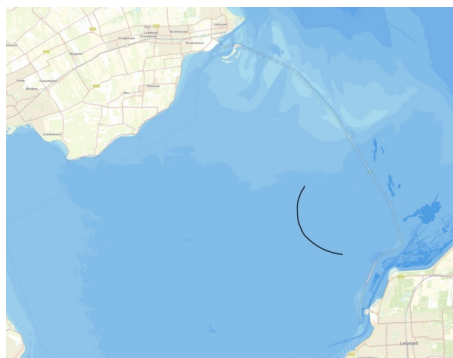
- uitgangssituatie voor vervolgfases
- ecologisch rendement
- effect op andere belangen

Bij de heersende windrichting uit het zuidwesten liggen de Marker Wadden aan lager wal. Zonder afdoende maatregelen slaan het zand en slib weg. Daarom krijgt de buitenkant van het moeras aan de zuidwestzijde (overheersende windrichting bij hoogste windopzet) een 'stevige' rand in de vorm van een rif. Deze rand moet als eerste worden aangelegd; het markeert daarmee dus ook de toekomstige begrenzing. Vervolgfases kunnen telkens gebruik maken van de luwte die de aangelegde eerste eilanden creëren.

De mogelijkheden om luwte te creëren op de boogde plek van het eiland zijn op de gekozen locatie gunstig, dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld een locatie dicht bij Lelystad of Enkhuizen. De luwte achter het eiland vangt veel slib in en biedt door de geringe opwerveling naar verwachting goede mogelijkheden tot herstel van het bodemleven.

De afstand tot bewoning is zodanig groot (ca 6 km) dat onder normale zichtomstandigheden geen sprake kan zijn van hinder.

Figuur 3.6 Locatie rif (zwart) voor het natuureiland

3.3 Mogelijke varianten binnen het voorkeursalternatief

De in paragraaf 3.1 en 3.2 genoemde overwegingen hebben geleid tot de contouren van het voornemen, zoals dat in hoofdstuk 2 is uiteengezet. Voor de vaststelling van het bestemmingsplan zijn er dan ook geen onderscheidende en realistische planalternatieven aan de orde. Het planMER zal dan ook uitgaan van de beschrijving van één voorkeursalternatief.

Binnen de contouren van dit voorkeursalternatief wil Natuurmonumenten ontwikkelingsvrijheid geven aan marktpartijen om Marker Wadden in te richten en te bouwen.

Binnen het basisalternatief kunnen marktpartijen variëren in:

1. Inrichting bovenwaterlandschap
2. Inrichting onderwaterlandschap
3. Locatie en lengte slibgleuven
4. Wijze van transport bouwstoffen

Het planMER voor het bestemmingsplan zal verkennen welke bandbreedte aan milieueffecten wordt verwacht van de geschetste inrichtings- en uitvoeringsvarianten.

Concrete uitwerking van deze varianten gebeurt niet in dit planMER maar in een projectMER ten behoeve van het uitvoeringsgereed maken van Marker Wadden, bijvoorbeeld bij de Ontgrondingvergunning en/of Watervergunning. Deze procedures worden later in 2013 of in 2014 opgestart.

4 Detailniveau: beoordeling milieuaspecten

Het planMER wordt ten behoeve van de besluitvorming over het bestemmingsplan Marker Wadden opgesteld. In het planMER wordt het bestemmingsplan beoordeeld op doelbereik en milieueffecten. De beoordeling vindt plaats aan de hand van een beoordelingskader, dat geformuleerd is op basis van vigerende beleid, wet- en regelgeving en thema's die kenmerkend zijn voor het gebied. Dit hoofdstuk gaat in op het detailniveau van het planMER, het plan- en studiegebied, de tijdshorizon, de referentiesituatie en permanente en tijdelijke effecten van het voornemen. Daarnaast komen het beoordelingskader en de milieuthema's van het planMER aan bod.

4.1 De kaders van het planMER

Detailniveau

Het detailniveau van het planMER wordt afgestemd op de informatie die nodig is om een besluit over het bestemmingsplan te kunnen nemen. Er moet voldoende informatie over de effecten en het probleemoplossend vermogen van Marker Wadden beschikbaar zijn. Zodanig dat het bevoegd gezag een belangenafweging kan maken waarin het milieubelang volwaardig is meegenomen.

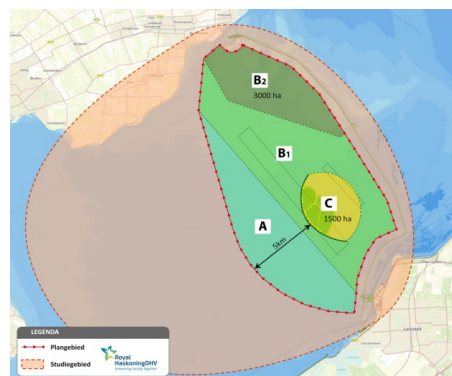
Bij het beoordelen van effecten staat centraal of het realiseren van bestemmingen in de toekomst wel haalbaar en vergunbaar is binnen de vigerende wetgeving. Het MER brengt daartoe de risico's in beeld. Bij het beoordelen van het 'probleemoplossend vermogen' wordt onderzocht wat de kansen zijn om wettelijke of beleidsambities te realiseren. De financiële uitvoerbaarheid wordt behandeld in de toelichting bij het bestemmingsplan.

Plangebied en studiegebied

Voor de effectbeschrijving is het van belang om het gebied te definiëren dat onderzocht wordt in het MER. Het te onderzoeken gebied wordt aangeduid met twee termen. Allereerst het plangebied, dit is het gebied waarbinnen het bestemmingsplan geldt. Het studiegebied is ruimer, dat omvat het plangebied en het gebied waar (mogelijk)

milieueffecten op kunnen treden. De grootte van het studiegebied verschilt per milieuthema en is afhankelijk van de aard, omvang en uitstraling van het milieueffect. In figuur 4.1 is de ligging van het plangebied en de indicatieve ligging van het studiegebied weergegeven.

Figuur 4.1 Plan- en studiegebied Marker Wadden

Tijdshorizon

In het planMER worden de effecten beoordeeld van het maximale programma dat het bestemmingsplan Marker Wadden gedurende de bestemmingplanperiode (i.e. 2023) mogelijk maakt. Daarnaast wordt een doorkijk gegeven van de systeemeffecten zoals deze mogelijk in de decennia daarna optreden.

Referentiesituatie

In het planMER worden de effecten beoordeeld, door de (milieu)situatie in het studiegebied bij uitvoering van het bestemmingsplan te vergelijken met de situatie waarin dat niet gebeurt (de referentiesituatie). De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie plus de autonome ontwikkeling. Concreet houdt dit in dat de referentiesituatie ervan uitgaat dat vastgesteld overheidsbeleid zal worden gerealiseerd en dat het huidige gebruik wordt bestendigd. De referentiesituatie wordt gekoppeld aan de planperiode van het bestemmingsplan van 10 jaar, en is dus 2023. In de passende beoordeling is de referentiesituatie de huidige feitelijke situatie.

Permanente en tijdelijke effecten

In het planMER zullen zowel permanente als tijdelijke effecten van het bestemmingsplan worden onderzocht. De permanente effecten omvatten de effecten van het bestemmingsplan Marker Wadden aan het einde van de looptijd van de bestemmingsplanperiode in het planjaar 2023.

Daarnaast worden tijdelijke effecten ten gevolge van de aanleg onderzocht die optreden gedurende de looptijd van het bestemmingsplan, ofwel van 2013 tot 2023. Het aanlegproces, waarbij onder meer randen en geulen worden gecreëerd en waarbij slib en grond wordt verplaatst, is immers inherent aan het realiseren van de functies uit het bestemmingsplan en strekt zich bovendien over een lange periode uit. Tijdelijke effecten als gevolg van het aanlegproces treden naar verwachting op bij de thema's bodem, water, natuur, nautische veiligheid, recreatie en leefomgeving.

De uitvoeringswijze ligt nog niet vast, mede omdat de wijze van uitvoering aan de markt wordt overgelaten. Daarom zal de effectbeoordeling op kwalitatieve wijze plaatsvinden op basis van een bandbreedte van mogelijke uitvoeringswijzen, zie ook paragraaf 3.4.

4.2 Beoordelingskader

In het planMER wordt het basisalternatief 'als representatieve invulling voor wat het bestemmingsplan maximaal mogelijk maakt' en de uitvoeringsvarianten daarvan voor verschillende thema's onderzocht en beoordeeld. De

toetsingscriteria zijn hierbij waar mogelijk ontleend aan (wettelijke) normen. In Tabel 4-2 is een voorstel gedaan voor het beoordelingskader. In het planMER wordt het beoordelingskader waar nodig verder aangescherpt. In de navolgende paragrafen volgt een korte beschrijving per thema.

Bodem

De kaders ten aanzien van bodemkwaliteit worden gevormd door de Wet Bodembescherming, het Besluit Bodemkwaliteit en het Nationaal Waterplan.

Voor het aspect slibhuishouding wordt onderzocht wat de effecten zijn van het maken van land met slib op de hoeveelheid en mobiliteit van het slib in het (water van het) Markermeer. Hierbij wordt onderzocht in welke mate er een verandering van de slibdichtheid in het Markermeer optreedt. Voor het aspect milieukundige bodemkwaliteit wordt beoordeeld of er verontreinigde grond wordt gebruikt dan wel wordt onttrokken aan de waterbodem.

Water

De kaders ten aanzien van water worden gevormd door de Kaderrichtlijn Water en de Waterwet.

Voor het aspect oppervlaktewaterkwaliteit wordt beoordeeld in hoeverre de ecologische en fysisch-chemische waterkwaliteitsdoelen van de KRW worden beïnvloed. Vanwege de voorgenomen grond- en slib verplaatsing neemt vertroebeling hierbij een belangrijke plaats in. Enerzijds is de verwachting dat de hoeveelheid zwevend slib in het watersysteem afneemt. Anderzijds kan de uitvoering juist leiden tot een (tijdelijke) toename van vertroebeling in delen van het Markermeer. Voor het aspect oppervlaktewaterkwantiteit wordt beoordeeld in hoeverre er een effect optreedt op het waterbergend vermogen van het Markermeer en of er stroming ontstaat rondom Marker Wadden. Voor het thema grondwaterhuishouding zal worden onderzocht of er een effect is op kwelstromen en de stijghoogte in en om het plangebied. Voor het aspect waterveiligheid wordt beoordeeld of er sprake is van verandering in golfaanval van omliggende waterkeringen.

Ecologie

De kaders ten aanzien van ecologie worden gereguleerd door de Natuurbeschermingswet 1998 voor zover het gebiedsbescherming betreft, en door de Flora- en Faunawet voor zover het gaat om soortenbescherming. De Natuurbeschermingswet 1998 beschermt Natura 2000 gebieden evenals beschermde natuurmonumenten. Daarnaast kent Nederland een Ecologische Hoofdstructuur die wordt gereguleerd door de Structuurvisie Infrastructuur en Milieu en door provinciale structuurvisies. De Flora- en Faunawet beschermt nagenoeg alle planten- en diersoorten in Nederland. De wet kent verbodsbepalingen; dreigen deze te worden overtreden, dan kan in sommige gevallen een ontheffing worden aangevraagd.

Marker Wadden heeft als doel om de natuur van het Markermeer sterk te verbeteren. Het Markermeer&IJmeer is aangewezen als Natura 2000-gebied en Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Daarnaast komen in het plangebied via de Flora- en faunawet beschermde soorten voor. Voor deze drie thema's moet worden onderzocht welke effecten optreden, welke (Europese) natuurdoelen met het voornemen zijn gediend en tot welke wettelijke risico's het voornemen kan leiden. Voor effecten op het Natura 2000-gebied wordt een passende beoordeling opgesteld (zie tekstkader). Voor de EHS wordt beoordeeld of er significante effecten optreden op de wezenlijke kenmerken en waarden. Voor via de Flora- en faunawet beschermde soorten wordt beoordeeld in hoeverre het bestemmingsplan Marker Wadden kan leiden tot effecten op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten en of de Flora- en faunawet mogelijk een risico vormt voor het realiseren van de bestemmingen, dan wel dat hiervoor een ontheffing nodig is.

Passende beoordeling

Bij besluitvorming over een plan moet volgens artikel 19j van de Natuurbeschermingswet 1998 een bestuursorgaan rekening houden met 'de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten'. Ook is in deze wet aangegeven dat een passende beoordeling moet worden opgesteld indien, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, significante gevolgen kunnen optreden.

Voor het Natura 2000-gebied Markermeer-IJmeer gebied zijn instandhoudingsdoelstellingen benoemd voor het habitatype kranswierwateren, voor watervogels, voor vis, rivieronderpad en voor de meervleermuis.

Het bestemmingsplan Marker Wadden heeft ten doel om natuur te ontwikkelen. Niettemin kunnen grootschalige ontwikkelingen leiden tot onbedoelde negatieve gevolgen op het in slechte staat verkerende ecosysteem en de hiervoor benoemde soorten en het habitatype. Daarom wordt als onderdeel van het planMER een passende beoordeling opgesteld, waarin wordt onderzocht in hoeverre er significante gevolgen kunnen optreden en in hoeverre dit een risico is bij het ten uitvoer brengen van de bestemmingen. In de passende beoordeling wordt eveneens onderzocht in hoeverre de ruimtelijke ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk maakt bijdragen aan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen.

Landschap, cultuurhistorie en archeologie

De eisen voor de wijze van omgang met cultureel erfgoed zijn vastgelegd in het Verdrag van Valletta en de Wet archeologische monumentenzorg. Hierin is vastgelegd dat bij grote projecten de archeologische waarden dienen te worden meegenomen in de belangenafweging. Dit verdrag is geïmplementeerd in de Monumentenwet 1988. Voor het onderdeel landschap gelden de nationale, provinciale en lokale beleidsdoelstellingen als toetskader.

Voor het thema landschap wordt onderzocht wat effecten van het bestemmingsplan zijn op landschappelijke patronen en elementen (openheid) en belevingswaarde van het landschap. Voor het thema cultuurhistorie en archeologie wordt, in overeenstemming met de KNA-methodek, onderzocht wat de kans op archeologische vondsten is en in hoeverre dit een risico is voor het realiseren van bestemmingen. Dit is nodig omdat met name bij realisering van het onderwaterlandschap de kans bestaat op aantasting van archeologische waarden.

Explosieven

Op basis van bureauonderzoek wordt onderzocht wat de verwachtingswaarde is binnen het

studiegebied van bommen en/of niet gesprongen explosieven.

Kabels en leidingen

Er wordt nagegaan op welke locaties kabels en leidingen worden verwacht binnen het plangebied. Dit is nodig omdat met name bij realisering van het onderwaterlandschap rekening gehouden moet worden met bestaande kabels en leidingen. De aanwezigheid ervan kan beperkingen opleggen aan realisering van bestemmingen of kostenverhogend werken voor de inrichting.

Visserij

Het Markermeer wordt momenteel gebruikt voor beroepvisserij. Langs de randen wordt gevist met fuiken. In het open water vindt zogenaamde gemene weide visserij plaats met vistuig vanaf visschepen. Er wordt onderzocht in hoeverre er een verandering optreedt in het visbestand dat beschikbaar is voor fuik- en gemene weide visserij.

Recreatie

Voor het aspect recreatie wordt onderzocht in hoeverre Marker Wadden van invloed is op de huidige recreatie in het plangebied en wat voor mogelijkheden Marker Wadden biedt voor toekomstige recreatie.

Nautische veiligheid

Voor het aspect nautische veiligheid wordt op basis van informatie over scheepvaartongevallen op het Markermeer verkend wat de effecten van het bestemmingsplan Marker Wadden is op de veiligheid van de beroeps- en recreatievaart. Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar effecten op bestaande vaarroutes: moeten deze bijvoorbeeld worden verlegd of vaker worden gebaggerd?

Leefomgeving

Voor het thema leefomgeving wordt onderzocht in hoeverre er effecten optreden met betrekking tot de kans op overlast door muggen, op de luchtkwaliteit en of er sprake is van een toename van geluidshinder. De effecten op luchtkwaliteit en geluidshinder treden vooral op tijdens de uitvoeringsperiode. Aangezien de exacte uitvoeringswijze nog niet bekend is, wordt er op basis van expert judgement en aan de hand van vuistregels een bandbreedte van effecten gepresenteerd voor de uitvoeringsvarianten zoals beschreven in paragraaf 3.5

Beeoordelingsmethode

Voor de beoordeling zal in het MER een score worden gegeven in de vorm van plussen en minnen. Dat wordt gedaan aan de hand van een zogenaamde 7-puntsschaal. Hierbij worden zowel de positieve als negatieve effecten van het voornemen uitgedrukt. Tabel 4.1 presenteert de zevenpuntsschaal.

Tabel 4-1 Betekenis scores 7-puntsschaal

Score	Toelichting
--	Een grote negatieve invloed
-	Een negatieve invloed
-/0	Een beperkt negatieve invloed
0	Geen invloed
0/+	Een beperkt positieve invloed
+	Een positieve invloed
++	Een grote positieve invloed

De score voor een bepaald aspect wordt toegekend op basis van expert judgement. Hoe waardevoller het aspect hoe meer impact het voornemen zal hebben, hoe extremer de score.

Tabel 4-2 Beoordelingskader

Thema	Aspect	Criterium
Natuur	Instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebied Markermeer IJmeer	Systeemeffecten
		Aanlegeffecten
	Wezenlijke kenmerken en waarden Ecologische Hoofdstructuur	Systeemeffecten
		Aanlegeffecten
	Beschermden soorten van Flora- en faunawet	Systeemeffecten op beschermde soorten i.r.t. de gunstige staat van instandhouding
		Aanlegeffecten
Visserij	Visserijareaal (ha)	Effect op gemenevilde visserij
		Effect op fuikvisserij
Water en bodem	Oppervlaktewaterkwantiteit	Waterbergend vermogen
		Stroming
	Oppervlaktewaterkwaliteit	Ecologische en fysisch chemische waterkwaliteitsdoelen KRW
	Grondwaterhuishouding	Verandering van grondwater- en kwelstromen door verandering in stighoogte
		Verontreiniging van grondwater door verontreinigd slib
	Hoogwaterveiligheid	Effect op golfwerking
	Slibhuishouding/morfologie	Verandering van de hoeveelheid en mobiliteit van het slib in het Markermeer
		Effecten op fosfaatkringloop
Nautische veiligheid	Milieukundige bodemkwaliteit	Verontreinigingen
	Beroepsvaart	Locatie & intensiteit scheepvaarroutes
		Incidentstatistiek (type & aantal)
Landschap	Recreatievaart	Intensiteit recreatievaart
		Incident statistiek (type & aantal)
Cultuurhistorie en archeologie	Belevingswaarde	Verandering
	Aardkundige waarden en -monumenten	Aantasting
Recreatie	Cultuurhistorische patronen en -elementen	Aantasting
	Archeologische waarden en -monumenten	Aantasting
Leefomgeving	Waterrecreatie	Recreatieve mogelijkheden
	Nieuwe mogelijkheden voor recreatie	Aantal recreanten en type recreatie
Explosieven	Luchtkwaliteit	NO ₂ (stikstofdioxide)
		PM ₁₀ (fijn stof)
	Geluidhinder	Hinder van materieel tijdens uitvoering
	Muggenoverlast	Veranderingen in de mate waarin muggenconcentraties voorkomen bij bewoning.
Kabels & leidingen	Verwachtingswaarde locatie explosieven	Aantal en type bommen en explosieven
	Locaties van kabels en leidingen	Aantal en type te verleggen kabels en leidingen

5 Planning en vervolgstappen

Deze notitie is opgesteld om betrokken bestuursorganen inzicht te geven in de reikwijdte en het detailniveau van het milieuonderzoek ten behoeve van het bestemmingsplan, het PlanMER en de Passende Beoordeling. Dit hoofdstuk beschrijft hoe de m.e.r.-procedure voor het bestemmingsplan Marker Wadden verder gaat en welke vervolgstappen voorzien zijn.

5.1 De planning van de procedurele stappen van de plan-m.e.r.

Natuurmonumenten en de gemeente Lelystad zijn samen overeengekomen om een m.e.r.-procedure voor het bestemmingsplan Marker Wadden te starten. Onderstaande vervolgstappen moeten er toe leiden dat medio @@@ het bestemmingsplan wordt vastgesteld.

Kennisgeving en zienswijzen

De gemeente Lelystad als bevoegd gezag kondigt via een openbare kennisgeving aan dat zij een besluit over een bestemmingsplan voorbereidt. De kennisgeving wordt in de @@@@ gepubliceerd. Een ieder kan zijn/haar zienswijze op het voornemen geven.

Advies en raadpleging reikwijdte en detailniveau

De gemeente Lelystad raadpleegt haar adviseurs en andere bestuursorganen over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen planMER. In de periode van @@@ maart 2013 tot @@@ april 2013 vraagt de gemeente Lelystad een advies aan de volgende bestuursorganen:

- Provincie Flevoland
- Provincie Noord-Holland
- Gemeente Enkhuizen
- Gemeente Stedebroec
- Gemeente Drechterland
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Waterschap Zuiderzeeland
- Commissie voor de milieueffectrapportage
- @@@@

Milieueffectrapport

Natuurmonumenten stelt als initiatiefnemer van de m.e.r.-plichtige activiteit een planMER op. De

eindverantwoordelijkheid voor de inhoud van het planMER ligt bij het college van de B en W van de gemeente Lelystad als initiatiefnemer voor de bestemmingsplanprocedure. De eisen die gesteld worden aan de inhoud van het planMER zijn beschreven in de Wet milieubeheer artikel 7.23.

Kennisgeving, zienswijzen en toetsingsadvies Commissie voor de milieueffectrapportage.

Het planMER wordt minimaal tegelijkertijd met het ontwerp bestemmingsplan ter inzage gelegd.

Vooralsnog is de ter inzage legging medio @@@@ 2013 voorzien. In deze fase wordt door de gemeente Lelystad openbaar kennis gegeven van het planMER in een dag- of huis-aan-huisblad. Hierin wordt aangegeven waar en voor hoelang het planMER ter inzage wordt gelegd. Tevens wordt vermeld op welke wijze zienswijzen kunnen worden ingediend. De Commissie voor de milieueffectrapportage toetst als onafhankelijk instantie in deze periode het planMER op volledigheid en juistheid.

Besluit, motivering, bekendmaking en mededeling

Het bestemmingsplan wordt door de gemeenteraad van Lelystad vastgesteld nadat de m.e.r.-procedure correct en volledig is doorlopen. In het bestemmingsplan wordt gemotiveerd op welke wijze rekening is gehouden met de resultaten en conclusies van het planMER en de passende beoordeling.

Bezwaar en beroep

Tegen het vastgesteld bestemmingsplan kan ter zijner tijd beroep worden ingesteld.

Comment [cws1]: Invullen door gemeente

Comment [cws5]: Invullen door gemeente

Comment [cws2]: Invullen door gemeente

Comment [cws3]: Invullen door gemeente

Comment [cws4]: Invullen door gemeente

5.2 De vervolgstappen

Zodra het bestemmingsplan definitief is, ligt er een juridisch-planologisch besluit dat het project Marker Wadden ruimtelijk mogelijk maakt. Maar voordat het voornemen daadwerkelijk uitgevoerd kan worden, moeten er diverse publiekrechtelijke toestemmingen verkregen worden. In deze paragraaf wordt kort beschreven welke dit zijn.

Waterwetvergunning

Onder de Waterwet geldt een vergunningplicht voor het brengen van stoffen in een oppervlaktelichaam als het Markermeer. Het gaat hier om handelingen die de chemische of ecologische toestand van het Markermeer kunnen beïnvloeden. De Minister van Infrastructuur en Milieu is voor de verlening van de vergunning het bevoegd gezag.

Besluit bodemkwaliteit

Voor het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie op of in de bodem en in het oppervlaktewater is een 'melding Besluit Bodemkwaliteit' nodig. Voor zowel de slibeilanden als de kade en/of de zand/schelpenbanken zal grond en baggerspecie op of in de bodem toegepast worden. Hiervoor is een melding Besluit bodemkwaliteit verplicht. De gemeente Lelystad is hierbij het bevoegd gezag.

Ontgrondingsvergunning

Iedere activiteit waarbij in de bodem wordt gegraven is een ontgroning. Volgens de Ontgrondingenwet is het verboden zonder vergunning te ontgronden. Voor de aanleg van zowel de zand/schelpenbank als de moerasedilanden is veel zand en klei nodig, waarbij de hoeveelheid afhankelijk is van de hoogte, taludhelling en lengte. Het zand en klei kan worden verworven uit bestaande zandwinputten danwel nieuw aan te leggen putten. Voor het ontgraven van een nieuwe put is een vergunning in het kader van de ontgrondingwet nodig. Conform de Ontgrondingwet, de regeling ontgroning in

rijkswateren en het Waterbesluit is de Minister van Infrastructuur en Milieu het bevoegde gezag.

Vergunning i.h.k.v. Natuurbeschermingswet 1998

Zo lang niet uitgesloten kan worden dat het voornemen geen (significant negatief) effect heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura2000-gebied(en), is het project Marker Wadden vergunningplichtig op grond van artikel 19d van de Natuurbeschermingswet 1998. Daartoe is het maken van een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied verplicht. De provincie Flevoland is hierbij het bevoegd gezag.

Ontheffing i.h.k.v. Flora- en faunawet

Verwacht wordt dat ten tijde van de winning van de bouwstoffen voor danwel het maken van een zand/schelpenbank beschermde planten- of diersoorten worden verstoord, vernield danwel gedood. Uit een eerste inventarisatie blijkt dat er in ieder geval foeragerende vleermuizen, foeragerende en overwinterende vogels, de houting, rivierprik en meerval voorkomen in en op het Markermeer. Voor deze soorten dient er een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet artikel 75 te worden aangevraagd. De Staatsecretaris van het ministerie van Economische Zaken is het bevoegd gezag om deze ontheffing te verlenen.

ProjectMER

Een vergunning in het kader van de Waterwet en de Ontgrondingenwet is wat betreft de uitvoering van het plan Marker Wadden m.e.r.-plichtig. Voorafgaand aan de aanvraag van deze vergunningen wordt een projectMER opgesteld. Dit milieueffectrapport gaat nader in op de exacte locatie(s) van de werkzaamheden en de wijze van uitvoering. Zowel de desbetreffende vergunningen als het bijbehorende projectMER worden ter inzage gelegd en staan open voor zienswijzen.

Colofon

Realisatie

Vereniging Natuurmonumenten
Afdeling Natuur en Landschap
Noordereinde 60
Postbus 9955
1243 ZS 's-Graveland
T 035 655 99 33
www.natuurmonumenten.nl